

YANGILANAYOTGAN O‘ZBEKISTON MAHALLALARIDA YOSHLAR YETAKCHILARI FAOLLIGINI OSHIRISHNING MA’NAVIY- MA’RIFIY USULLARI

Rasulov Jamshidbek Maxammadimin o‘g‘li

*Andijon viloyati Xo‘jaobod tumani 40-sonli ayrim fanlarni chuqurlashtirib
o‘qitishga ixtisoslashtirilgan maktab-internati direktori*

Qisqacha mazmuni: Mazkur maqolada Yangi O‘zbekistonni barpo etish jarayonlarida mahallaning ijtimoiy institut sifatida rivojlanishida yoshlar yetakchilarining o‘rni va ular faoliyatini yanada takomillashtirishning ma’naviy – ma’rifiy usullari haqida so‘z boradi.

Краткое содержание: В данной статье говорится о роли молодежных лидеров в развитии махалли как социального института в процессе становления Нового Узбекистана и духовно-просветительских методах дальнейшего совершенствования их деятельности.

Summary: This article talks about the role of youth leaders in the development of makhalla as a social institution in the process of formation of New Uzbekistan and spiritual and educational methods for further improving their activities.

Калит сўзлар: ёшлар, маҳалла, ёшлар етакчиси, фаол фуқаро, ижтимоий педагогика, маданият, маърифат, усул

Ключевые слова: молодежь, махалля, молодежный лидер, активный гражданин, социальная педагогика, культура, просвещение, метод.

Key words: youth, mahalla, youth leader, active citizen, social pedagogy, culture, education, method.

Vatanimizning bugungi taraqqiyot davrida O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Uchinchi Renessansni barpo etish tashabbusi yurtimizda yuz berayotgan ma’naviy-ma’rifiy yangilanish jarayonlarining g‘oyaviy asosini tashkil etmoqda. Bu tashabbus xalqimizning ko‘p asrlilik tarixi, xalqimizning boy ma’naviy merosiga bo‘lgan munosabatni ham yangi bosqichga olib chiqqanligi tabiiydir. Uchinchi Renessans g‘oyasi xalqimizning tarixi, bugungi kuni va kelajagini bog‘lovchi ko‘prik bo‘lib, uni amalga oshirish esa puxta ilmiy yondashuvlar va faol amaliy sa’y-harakatlarni talab etadi.

“Xalqimizning ulug‘vor qudrati jo‘sh urgan hozirgi zamonda O‘zbekistonda yangi bir uyg‘onish – Uchinchi Renessans davriga poydevor yaratilmoqda, desak, ayni haqiqat bo‘ladi. Chunki bugungi O‘zbekiston kechagi O‘zbekiston emas. Bugungi

xalqimiz ham kechagi xalq emas,¹ deya ta'kidlagan edi davlatimiz rahbari Sh.Mirziyoyev.

Mahalla - xalqimizning azaliy qadriyatlaridan va jamoa bo'lib yashashning eng qulay va yuksak insoniy fazilatlarga asoslangan shaklidir. Bugungi kunda mahalla nafaqat insonlarning bir jamoa bo'lib yashashi, balki davlat va jamiyat boshqaruvining ixcham va samarali instituti sifatida e'tirof etilmoqda.

«Bugun mamlakatimizda mahalla instituti rasman fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari deb ataladi. O'zbekistonda fuqarolarning o'zini o'zi boshqarishning o'ziga xos usuli – mahalla instituti azaldan chinakam milliy qadriyatlar va xayrli ishlar maskani bo'lib kelgan»².

Mahallaning yoshlar tarbiyasidagi, ularni har tomonlama komil shaxs sifatida voyaga yetkazish, qo'llab-quvvatlash va muammolarini hal etishning yangi tizimi sifatidagi o'rni va ahamiyati huquqiy va amaliy jihatdan mustahkamlanmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qarori (PQ–92-son, 19.01.2022 y.) ga binoan, har bir shaharcha, qishloq, ovulda, shuningdek, shaharlar, shaharchalar, qishloqlar hamda ovullardagi har bir mahallada yoshlar yetakchisi lavozimi joriy etilishi esa mahallani tom ma'noda yoshlar hayotida tayanch ijtimoiy institutga aylanishi jarayonlarida muhim tarixiy qadam bo'ldi.

Mahallada yoshlar yetakchisining asosiy vazifalari sifatida esa bir qator ustuvor yo'nalishlarni qamrab olgan va bugungi kunda mahalla yoshlarining haqiqiy huquq-manfaatlarini va ehtiyojlarini ifoda etuvchi ustuvor yo'nalishlar belgilanib, bevosita yoshlarning ma'naviy, madaniy va ma'rifiy hayotiga aloqador quyidagi masalalar qamrab olindi:

mahallalarda yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, milliy xalq o'yinlari va sport turlarini yoshlar orasida ommalashtirish, Besh muhim tashabbus loyihalari, yoshlar festivallari va boshqa madaniy-ma'rifiy tadbirlarni amalga oshirish;

yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish, iqtidori, iste'dodi va tashabbuslarini rag'batlantirish hamda hayotda o'z o'rnini topishlariga ko'maklashish;

yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash hamda ularning intellektual jihatdan kamol topishini va ma'naviy rivojlanishini ta'minlash;

---

¹ Шавкат Мирзиёев: “Ўзбекистонда янги бир уйғониш – Учинчи Ренессанс даврига пойдевор қўйилмоқда”. Президент Шавкат Мирзиёев Ўзбекистон Мустақиллигининг йигирма тўққиз йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги нутқида Ўзбекистонда янги бир уйғониш – Учинчи Ренессанс даврига пойдевор яратилаётгани ҳақида гапирди. www.kun.uz 31.08.2020 (29.11.2021 йил)

² Ёт ғояларга қарши курашишда миллий истиқлол ғоясининг аҳамияти /Мутаассибликни келтириб чиқувчи ижтимоий омиллар ҳамда маҳалла, таълим муассасаси ва оила ҳамкорлиги таҳлили масалалари республика илмий-амалий конференция. – Тошкент: 2016. – Б. 141-146.

huquqbuzarlik sodir etishga moyilligi bo'lgan yoshlar bilan tizimli ishlash, jazoni ijro etish muassasalaridan ozod qilingan, ixtisoslashtirilgan o'quv-tarbiya muassasalaridan qaytib kelgan yoshlarning ijtimoiy-pedagogik rehabilitatsiya qilinishi va moslashuviga ko'maklashish.

Shuningdek, yoshlar yetakchilari tomonidan madaniyat va san'atni targ'ib qilish, sog'lom turmush tarzi va sportni ommalashtirish, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishni tashkil qilish, ma'naviyat va kitobxonlikni targ'ib qilish, vatanparvarlik ruhida tarbiyalash va huquqiy savodxonlikni oshirish borasida ellikdan ortiq turkum tadbirlarni bevosita mahallaning o'zida va yoshlarning faol ishtirokida muntazam o'tkazilishi belgilab qo'yildi³.

Mahallada yoshlar yetakchilarining yoshlar bilan ishlash borasida amalga oshirayotgan ishlarining bugungi holatida garchi qator ijobiy ishlarni ko'rish, ularning mahalla va yoshlar hayotida o'rni va roli toboro oshib borayotganligini ta'kidlagan holda, yanada e'tibor berilishi lozim bo'lgan jihatlar mavjudligini aytib o'tish joizdir.

Ya'ni, har qachon ham yoshlar "yoshlar auditoriyasi bilan ishlashda zamonaviy uslublar, vositalar, usullardan foydalanish va ulardan foydalanish muhim ahamiyatga ega" bo'lib, yoshlar bilan ishlashni tashkil etishga hissa qo'shishi mumkin bo'lgan turli organlar bilan o'zaro aloqalarni tashkil etish ham muhim omil hisoblanadi⁴ hamda bugungi kunda bu masalalar yanada dolzarblashib bormoqda.

Ijtimoiy-pedagogik jihatdan olib qaraganda, bugungi kunda mahallada yoshlar bilan ishlash texnologiyalarining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat ekanligi namoyon bo'lmoqda:

- shaxsni ijtimoiy-psixologik qo'llab-quvvatlashning davlat-jamoat yaxlit tizimi sifatida yoshlarga ijtimoiy xizmatlar tizimini yaratish;
- yoshlarda g'ayriijtimoiy xulq-atvor rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi asosiy omillarni shakllantirish;
- turli hayotiy vaziyatlarda yoshlarga psixologik va pedagogik yordam ko'rsatish;
- yoshlarning mustaqilligini oshirish, ularda qiyin hayotiy vaziyatlarda o'zini tuta bilish qobiliyatini rivojlantirish va yuzaga kelgan muammolarni samarali hal etish tajribasini ongli egallashiga hissa qo'shish;
- qiyin hayotiy vaziyatlar, ruhiy tushkunlik, psixologik inqiroz va o'zini o'zi qadrlash, jamiyat, mahalla, oila va jamoani hurmat qilish tuyg'usini rivojlantirish;
- ma'naviy, madaniy, intellektual saviyasini oshirish orqali, erkin fikrlovchi va tashabbuskor shaxsni tarbiyalash shular jumlasidandir.

³ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori. "Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida". PQ-92. 19.01.2022 y.

⁴ Jamoa. Oila pedagogikasi. – Toshkent: «Aloqachi», 2007, - B.384.

Mahallada yoshlar ishlash alohida faoliyat turi bo'lib, uning maqsadi yosh avlodning shaxsiy qiziqishlari va ehtiyojlarini qondirish, faol faoliyat ko'rsatish qobiliyatini tiklash yoki yaxshilash uchun qulay shart-sharoitlarni yaratishdir⁵.

Umuman olganda, yoshlar yetakchilari faoliyatining mahallalarda to'g'ri tashkil etilishi, ularni yoshlar bilan ishlashning zamonaviy metodlari bilan qurollantirish, muntazam malakasini va tajribasini oshirib borish, mahalla yoshlarining faol dunyoqarashi, erkin tafakkuri, jamiyatdagi voqea hodisalarga nisbatan to'g'ri pozitsiyasini shakllantirish, shu bilan birgalikda, yoshlar o'rtasida sog'lom ijtimoiy-ma'naviy muhit barqarorligini ta'minlashga zamin yaratadi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, mahallada yoshlar yetakchilari faolligini madaniy-ma'rifiy jihatdan yanada takomillashtirish bo'yicha quyidagi takliflarni berish mumkin:

- yoshlar yetakchilari uchun hududiy oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilari ishtirokida uyushmagan yoshlarning intellektual salohiyatini oshirish maqsadida tashkil etildagan tadbirlarni tashkil etish va o'tkazish bo'yicha metodik seminarlar tashkil etish va metodik qo'llanmalar, tavsiyalar ishlab chiqish;

- mahallalarda yoshlar tafakkurini shakllantiruvchi kitoblar ko'rgazmalarini tashkil etish;

- yoshlar ishtirokida mahalla istiqboliga bag'ishlangan eng yaxshi innovasion g'oyalar tanlovlarini tashkil etish;

- yoshlar yetakchilari tashabbuslari bilan yoshlarni oliy ta'limga bo'lgan qiziqishlarini oshirish maqsadida "Oliy ta'lim muassasalari" kunlarini, shuningdek, "Ziyoli mahallasi", "Dotsent mahallasi", "Fan doktori mahallasi", "Professor mahallasi" kabi turkum ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar tashkil etib borish shular jumlasidandir.

Xulosa sifatida aytganda, bugungi kunda mahallalardagi yoshlar yetakchilari faoliyati yoshlarni jamiyatning faol va tashabbuskor shaxslari sifatida shakllantirish va bevosita mahallani ular hayotidagi haqiqiy ijtimoiy institut sifatidagi o'rni va rolini yanada mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Yoshlar yetakchilari faoliyatini takomillashtirishning zamonaviy usul va vositalari esa ijtimoiy fanlar uchun dolzarb tadqiqot mavzularini ifoda etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Шавкат Мирзиёев: "Ўзбекистонда янги бир уйғониш – Учинчи Ренессанс даврига пойдевор қўйилмоқда". Президент Шавкат Мирзиёев Ўзбекистон Мустақиллигининг йигирма тўққиз йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги нутқида Ўзбекистонда янги бир уйғониш – Учинчи

⁵ X. Ibragimov, SH. Abdullayeva. Pedagogika nazariyasi(darslik). – Toshkent: «Fan va texnologiya», 2008, - B. 201.

Ренессанс даврига пойдевор яратилаётгани хақида гапирди. www.kun.uz
31.08.2020 (29.11.2021 йил)

2. Ёт ғояларга қарши курашишда миллий истиқлол ғоясининг аҳамияти /Мутаассибликни келтириб чиқувчи ижтимоий омиллар ҳамда маҳалла, таълим муассасаси ва оила ҳамкорлиги таҳлили масалалари республика илмий-амалий конференция. – Тошкент: 2016. – Б. 141-146.

3. О‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori. “Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”. PQ–92. 19.01.2022 у.

4. Јамоа. Оила педагогикаси. – Ташкент: «Алоқачи», 2007, - В.384.

5. Х. Ibragimov, SH. Abdullayeva. Pedagogika nazariyasi (darslik). – Ташкент: «Fan va texnologiya», 2008, - В. 201.